

Ruská federace - Rusko (Российская Федерация – Россия)

Poloha: Ruská federace se rozkládá od východní Evropy přes celou severní část Asie až k Ochotskému a Beringovu moři.

Sousedí s: Sousedů má Rusko mnoho - Norsko, Finsko, Estonsko, Lotyšsko, Bělorusko, Ukrajina, Gruzie, Ázerbájdžán, Kazachstán, Čína, Mongolsko, Severní Korea. Prostřednictvím Kaliningradské oblasti, strategické západní enklávy, dále sousedí s Litvou a Polskem. Ruské Kurilské ostrovy jsou na dohled od Japonska a z ruské Čukotky je velmi blízko na Aljašku (USA).

Na severu ho obklopují okrajová moře Severního ledového oceánu - Barentsovo a Karské moře, moře Laptevů a Východosibiřské moře, na východě pak Tichý oceán s mořem Ochotským a Beringovým a na jihovýchodě moře Japonské. Kratšími úseky má Rusko přístup k Baltskému moři (Finský záliv) na západě, Azovskému a Černému moři na jihozápadě a vnitrozemskému Kaspickému moři na jihu.

Rozloha: 17 098 246 km² – největší země na světě (pro srovnání: Kanada, USA a Čína mají pod 10 milionů km²)

Počet obyvatel: 143 666 931 (ke dni 1.1.2014); 65% obyvatelstva žije v evropské části Ruska, která činí méně než 18 % území

Hlavní město: Moskva

Oficiální jazyk: ruština

Náboženství: pravoslavní - 73,6 %, staroobřadci (starověrci) - 1,4 %, muslimové - 7 %, katolíci - 1%, protestanti – 1 %, buddhisté – 1 %, judaismus - 1 %, ateisté (v Rusku si mnozí raději říkají „agnostici“) přibližně 14 % obyvatel.

Administrativně správní členění země:

Ruskou federaci tvoří 83 subjektů - 21 republik, 2 města federálního významu (Moskva a Sankt Petěrburg), 9 krajů, 46 oblastí, 1 autonomní oblast (Židovská autonomní oblast), 1 pronajímané teritorium (město Bajkonur v Kazachstánu), 8 federálních okruhů a 1099 měst

Státní zřízení: federativní republika

Vznik: 25.12.1991

Prezident: Vladimir Putin

Měna: Ruský rubl (RUB) = 100 kopějek

Geografie: Evropská část Ruska (na západ od Uralu) je převážně rovinatá (obrovská Východoevropská rovina) s několika pahorkatinami, v její jižní části leží pohoří Kavkaz (nejvyšší horou tohoto pohoří, Kabardsko-balkarské republiky a celé Ruské federace je 5 642 m vysoký Elbrus), i proláklina Kaspického moře. Evropu od Asie dělí pohoří Ural (Narodnaja, 1 895 m). Asijskou část Ruska tvoří rozlehlé území Sibiře. Močálovitá Západosibiřská rovina na východ od Uralu je jednou z největších nížin světa a navazuje na ni náhorní plošina - Středosibiřská plošina. Jižní a východní okraje Sibiře tvoří vysoká a rozlehlá pohoří (na jihu např. Altaj a Sajany, na východě mj. Verchojanské pohoří a zemětřesná oblast poloostrova Kamčatka s nejv. vrcholem Ključevskaja, 4 750 m).

V Rusku se nachází také mnoho jezer rozmanitého původu a velikostí. Největší z nich je slané (brakické) Kaspické moře, ze sladkovodních je nejvýznamnější jezero Bajkal, zároveň nejhlubší jezero světa. Jde také o nejstarší jezero na Zemi, jeho stáří se odhaduje na 25 až 30 milionů let. Je obklopeno horskými hřbety vysokými až 2000 m nad jeho hladinou. Má rozlohu 31 500 km². Je 636 km dlouhé a šířka se pohybuje v rozmezí od 27 do 79,4 km. Je to největší

jezero na Sibiři a po Kaspickém moři druhé největší, které Rusko má na svém území. Průměrnou hloubku má 730 m a maximální 1680 m (ve střední části, kotliny). V Bajkalu je soustředěna jedna pětina světových zásob povrchové sladké vody. Na severozápadě země leží jezero Ladožské, Oněžské, Čudské a další. Během 20. století bylo zbudováno také množství přehradních jezer, zejména na Volze, Angaře a dalších řekách. Nejdelší řeky jsou Amur 4416 km, Lena 4400 km, Ob-Katun' 4620 km, Jenisej 4092 km. V evropské části je nejvodnatější Volha, která je zároveň nejdelší i nejvodnatější řekou Evropy, často zmiňovaná jako „národní“ řeka (má velký význam pro vnitrozemskou vodní dopravu a teče do Kaspického moře), dále Don (vlévající se do Černého moře) a na ruském území pramení také Dněpr, který protéká hlavně Běloruskem a Ukrajinou a vlévá se také do Černého moře. V Rusku je 23 míst světového dědictví UNESCO, 40 biosférických rezervací UNESCO, 41 národních parků a 101 přírodních rezervací.

Podnebí: Rusko je vůbec nejstudenější zemí na světě, průměrná roční teplota zde činí $-5,5^{\circ}\text{C}$. Klima je z drtivé většiny kontinentální, protože většina území je velmi daleko od moří a oceánů. To znamená velké teplotní rozdíly mezi létem a zimou a relativně nízké srážky. Na jihu země brání průniku teplejšího vzduchu od Indického oceánu vysoká pohoří, naopak průniku studeného vzduchu ze Severního ledového oceánu v podstatě nic nebrání. Rusko má vlastně dvě roční období – léto a zimu, období přechodu mezi nimi je velmi krátké. Rozsáhlé oblasti Ruska pokrývá trvale zmrzlá půda (permafrost). Popsané klima samozřejmě není stejné na celém obrovském území Ruské federace, nejvýrazněji se odlišuje úzký pás podél Černého moře, kde panuje subtropické podnebí a které je oblíbeným cílem letních rekreací.

Historie Ruska: Počátek dějin Ruska lze řadit do raného středověku. Roku 882 dobyl kníže Oleg, jenž byl skandinávského původu, významné město Kyjev a položil tak základy státnímu útvaru zvanému Kyjevská Rus. Ta udržovala obchodní styky s dalšími evropskými státy, především s Byzancí. Odtud také přijal kníže Vladimír křesťanskou víru. Kyjevská Rus nadále prosperovala, avšak systém nástupnictví a státní správy umožnil regionálním vládcům získat větší moc na úkor kyjevských knížat. Kyjevská Rus se tak postupně rozpadla a na jejím místě se vytvořily menší státní celky. Ty poté nedokázaly obstát vůči náporu mongolských kmenů, které značnou část země obsadily, vyplenily a začaly vybírat od místních vládců poplatky. V této době dochází k rozvoji Moskevského knížectví, jež postupně získávalo stále větší území a poté i nezávislost na mongolské Zlaté hordě. V 16. století se moskevští vládcové začali titulovat jako carové (císaři) v návaznosti na zaniklou Byzantskou říši. Za vlády Ivana IV. došlo k razantní územní expanzi na sever a na východ, kde byl dobyt Kazaňský chanát. Do této doby také spadá státem organizovaný teror zvaný oprichnina. Po smrti Ivana IV. a jeho pozdějšího nástupce Borise Godunova se Rusko dostává do krize, jež byla ukončena nástupem dynastie Romanovců. Jeden z nejvýznamnějších carů Petr I. Veliký dosáhl dalších územních zisků a provedl také rozsáhlé hospodářské a vojenské reformy. Další významnou panovnicí byla carevna Kateřina, za jejíž vlády došlo k dalšímu rozmachu ruské moci (zejména na úkor Polska, které roku 1795 úplně zaniklo a bylo rozděleno mezi Rusko, Prusko a Habsburskou monarchii). Po Velké francouzské revoluci se Rusko snažilo prosazovat svůj vliv v řadě zemí Evropy s cílem zamezit jakýmkoliv revolučním změnám. Po prohrané krymské válce mezi Ruskem na jedné straně a Velkou Británií, Francií, Sardinským královstvím a Osmanskou říší na straně druhé se rozhodl car Alexandr II. přistoupit na několik opatření, která měla za cíl reformovat ruský stát a společnost. Roku 1861 tak byl zrušen ruský systém nevolnictví zvané samoděržaví.

Po další prohrané válce s Japonskem roku 1905 a také následkem Krvavé neděle přistoupil car Mikuláš II. k dalším reformám. V první světové válce se Rusko postavilo na stranu Francie, Velké Británie a Srbska proti Ústředním mocnostem (Německo, Rakousko-Uhersko a Osmanská říše). Roku 1917 však vypukla Únorová revoluce, která svrhla carský režim a nastolila demokratickou vládu. Ta však byla svržena během Říjnové revoluce téhož roku a v zemi byla nastolena komunistická vláda pod vedením Vladimíra Iljiče Lenina. V občanské válce nakonec bolševici zvítězili a získali pod svou kontrolu značnou část původního carského impéria. Na tomto území se vytvořily komunistické státy, které byly sjednoceny do Svazu sovětských socialistických republik. V zemi zavládla levicová diktatura, přísná cenzura a státem organizovaný teror. Spolu s tím začalo znárodňování majetku a převádění většiny hospodářských zařízení pod kontrolu státu. Za vlády Leninova nástupce Josifa Visarionoviče Stalina se v teroru nadále pokračovalo, navíc v zemi proběhl nucený přesun zemědělců do výrobních družstev (kolchozů a sovchozů)

a došlo také ke státem organizované industrializaci. Po druhé světové válce, během které v takzvané velké vlastenecké válce došlo k velkým ztrátám na životech i na majetku, se Sovětský svaz stal supervelmocí kontrolující řadu států východní, jihovýchodní a střední Evropy. V nadcházejícím konfliktu se Spojenými státy, zvaném studená válka, se však na konci 80. let 20. století Sovětský svaz postupně ekonomicky zhroutil a rozpadl na národní státy. Prvním ruským prezidentem se stal Boris Jelcin, za jehož vlády Rusko přešlo od státem plánované ekonomiky k tržnímu systému. Po nástupu prezidenta Vladimira Putina došlo k novému ekonomickému rozvoji. V posledních letech Rusko posiluje svoji mezinárodní pozici. Účastnilo se také několika ozbrojených konfliktů – první a druhé čečenské války a války v Jižní Osetii.

Kultura: Starý ruský folklór má své kořeny v pohanském slovanském náboženství. Rusové mají mnoho tradic, některé jsou dodržovány v různých částech Ruska více, některé méně, je to například mytí v zimní báni, horké parní lázni podobné sauně, před odjezdem na dlouhou cestu musí všichni cestovatelé na chvíli posedět v tichu, zapískání v domě přináší velkou smůlu a matky obvykle neukazují své dítě nikomu kromě otci a nejbližším příbuzným čtyřicet dní po porodu. První ruské malby se dochovaly v ikonách a pestrých freskách z 10. století. Císařská akademie umění vznikla v roce 1757. Od christianizace Kyjevské Rusi byla ruská architektura ovlivněna převážně byzantskou architekturou. Na rozdíl od opevnění (Kremlin), měly hlavní kamenné budovy staré Rusi pravoslavné církve dómy, často pozlacené nebo pestře malované. Italský architekt Aristotele Fioravanti a jiní přinesli v 15. století do Ruska renesanci, zatímco v tom následujícím začala převládat věžatá architektura reprezentující například Chrám Vasila Blaženého. Na konci 17. století se začalo objevovat Naryškinské Baroko, druhé polovině 19. století dominuje neo-byzantský či pseudoruský styl, později Art Nouveau, konstruktivismus a empír. Na návrší zvaném Mamajevova mohyla u Volgogradu byla vybudovaná největší socha ženy na světě, socha Matka vlast volá, je zpodobněna jako antická bohyně vítězství Niké.

Ruská gastronomie: Ruská kuchyně je velmi pestrá. Speciality se liší doslova region od regionu. Typická dnešní snídaně je často podobná té skandinávské - tedy chléb, vařená vejce, studené maso a k tomu silný ruský čaj. Jedno z neznámějších ruských jídel je boršč, hustá zakyslá polévka z červené řepy, která se podává horká. Podobnou polévkou je akroška, která se jí studená. Po dobré polévce přichází na řadu vydatný pokrm. Z Ruska pochází například stroganov (dušené hovězí maso v kyselé omáčce se smaženými bramborami), blini (palačinky plněné kaviárem, rybou, rozpuštěným máslem nebo kyselým krémem), aladyj (lívance s různou náplní) a hlavně ikra nebo krasnaja ikra (světoznámý černý a červený kaviár). Z kuřecích specialit je to např. cipleonok tabaka (kuřecí maso na grilu). Na různých party nebo při zvláštních příležitostech se podává šašlik - různé druhy masa nakrájené na kousky, nabodnuté na špejli a opečené. Existuje i v zeleninové podobě. Mezi další místní jídla, která určitě stojí za ochutnání, patří kotlety po požarsky (kuřecí kotlety), pirožky (pečivo s různými náplněmi, nejčastěji s masem), prostakvaša (jogurt), pelmeně (masové noky), rosolnik (horká polévka uvařená většinou z nakládané zeleniny) a šči (zelná polévka). Velmi oblíbené jsou také všechny možné druhy hub v kyselé omáčce. Z dezertů jsou neznámější moroženoje (zmrzlina), pončiki (smažené sladké pečivo) a vareniki (knedlíky plněné čerstvým ovocem nebo džemem). Když se řekne typický ruský nápoj, většinou se okamžitě vybaví vodka. Vodka je velmi často ochucená a přibarvená bylinkami a kořením, ale to už se o ní mluví jako o zubrovce rjabinovce, starce (tmavá stará vodka) a percovce (vodka s pálivou paprikou). Mezi neznámější značky vodky patří Posolskaja, Stoličnaja a Rossijskaja. Nastojka je víno obohacené bylinkami, květy a ovocem, které má údajně léčivé účinky. Nalivka je sladký likér vyrobený z ovoce či bobulí. Neobvyklým osvěžujícím nápojem je kvas, který se vyrábí ze zkvašené směsi žitného chleba, džemu, kvasnic a vody. Nealkoholickým nápojům kraluje čaj, který se podává bez mléka.